

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Vår ref.:

11/2161

Dato:

08.03.2013

Ombudets uttalelse i klagesak 11/2161

Likestillings- og diskrimineringsombudet mottok en klage på at inngangspartiet til virksomheten Tic Tac sportspub i Storgata 32 i Larvik er utformet slik at bevegelseshemmede ikke kommer inn i lokalene til virksomheten, fordi det er en trapp ned fra gateplan til inngangen.

Ombudet kom til at virksomheten ikke opptrer i strid med plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9, da Tic Tac sportspub har sannsynliggjort at en utbedring av inngangspartiet vil være en uforholdsmessig byrde.

Saksnummer: 11/2161

Lovgrunnlag: diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9

Dato for uttalelse: 14. desember 2012

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

Likestillings- og diskrimineringsombudet bygger på partenes skriftlige redegjørelser i sin fremstilling av sakens bakgrunn.

Virksomheten Tic Tac sportspub ligger i Storgata 32 i Larvik. Storgata er fylkesvei. Inngangspartiet til virksomheten består av en trapp med tre trinn ned fra gateplan. Fra husvegg til fortauskant er det 3,0 meter. Fra trappeavsats til fortauskant er det 2,0 meter.

Partenes syn på saken

A:

A hevder at inngangspartiets utforming er i strid med plikten til universell utforming.

Tic Tac sportspub:

Innehaver av Tic Tac sportspub, Johnny Wulfken viser i sin redegjørelse til at virksomheten for tiden kun er åpen i helgene, og at det er planlagt å avvikle driften innen august 2013, eller før dersom leiekontrakten kan sies opp. Årsaken til dette er at driften ikke er økonomisk lønnsom.

Rettslig grunnlag

Ombudet har kompetanse til å gi uttalelse om et forhold er i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 3.

Denne saken reiser spørsmål om virksomheters plikt til å sikre universell utforming etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9.

Diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9 tredje ledd pålegger offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten en plikt til å sikre universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjon.

Med universell utforming menes tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig, jf. § 9 andre ledd. Dette betyr at virksomhetens fysiske fasiliteter, som skal benyttes av allmennheten (kundene), skal tilrettelegges på en slik måte at flest mulig får tilgang til de tjenester virksomheten tilbyr. Det

er hovedløsningen som skal være gjenstand for tilrettelegging. Det vil derfor være i strid med bestemmelsen at det lages egne innganger, områder eller lignende for bestemte grupper.

Plikten til universell utforming rekker så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, se § 9 tredje ledd. Ved den konkrete uforholdsmessighetsvurderingen vil den positive effekten og viktigheten av tilretteleggingen måtte veies mot kostnader og andre former for belastning tilretteleggingen medfører. Lovgiver har bestemt at det særlig skal legges vekt på:

1. tilretteleggingens effekt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer (nytte vs. kostnad)
2. om virksomhetens funksjon er av offentlig art
3. de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen
4. virksomhetens ressurser
5. sikkerhetsmessige hensyn
6. vernehensyn

Dersom ombudet kommer til at det er en uforholdsmessig byrde å sikre universell utforming, betyr ikke det at virksomheten kan la være å foreta seg noe. Virksomheten er uansett forpliktet til å jobbe for best mulig tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne.

Etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 13 vil det være opp til innklagede å sannsynliggjøre at det ikke har forekommet diskriminering i strid med loven, dersom det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at diskriminering har skjedd.

Ombudets vurdering

Ombudet vil innledningsvis fastslå at Tic Tac sportspub er en virksomhet som har plikt til å sikre at virksomhetens hovedløsninger er universelt utformet etter diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 9. Virksomheten har derfor plikt til å tilrettelegge de deler av virksomhetens lokaler som benyttes av allmennheten på en slik måte at flest mulig, uavhengig av individuelle forutsetninger, vil ha tilgang til virksomhetens tjenester og service.

Er Tic Tac sportspub universelt utformet?

Det første ombudet må ta stilling til er om Tic Tac sportspub tilfredsstiller kravet til universell utforming. Det er kun inngangspartiet til Tic Tac sportspub som er klaget inn for ombudet, og ombudet tar ikke stilling til om virksomheten som sådan, ut over dette, er universelt utformet. Det er på det rene at Tic Tac sportspub har tre trappetrinn i inngangspartiet ned fra fortauet.

Ved sin vurdering har ombudet lagt til grunn at verken dtl § 9 eller forarbeidene gir noen presis angivelse av hvilke krav som skal stilles til universell utforming til inngangsparti. Det fremgår imidlertid av forarbeidene til dtl, og praksis fra ombudet og nemnda, at det ved vurderingen av plikten kan hentes veiledning i Forskrift om tekniske krav til byggverk (TEK10). Det vises til Likestillings- og diskrimineringsnemndas vedtak i sak 56/2010, der nemnda har lagt til grunn de krav som stilles til universelt utformede bygg i henhold til forskriften.

Sentrale bestemmelser om generell tilrettelegging av inngangsparti i nye bygg fremgår av TEK10 kapittel 12. Det følger av TEK10 § 12-4 bokstav c) og d) at inngangspartiet skal være trinnfritt og ha et horisontalt felt på minimum 1,5 m x 1,5 m for å være universelt utformet.

Ut i fra de opplysninger ombudet har mottatt, finner ombudet at det er grunn til å tro at inngangspartiet til Tic Tac sportspub ikke er i tråd med kravet til universell utforming i dtl § 9. Det vil dermed være opp til Tic Tac sportspub å sannsynliggjøre at inngangspartiet likevel er universelt utformet eller at det vil være uforholdsmessig byrdefullt å sikre universell utforming av inngangspartiet, jf. dtl § 13.

Vil krav om universell utforming være uforholdsmessig byrdefullt?

Innehaver av Tic Tac sportspub har ikke anført at inngangspartiet til virksomheten likevel er universelt utformet. Ombudet oppfatter anførselene fra Tic Tac sportspub som at virksomheten mener det vil være en uforholdsmessig byrde å utbedre inngangspartiet.

I dette tilfellet er det imidlertid også et moment at Storgata er fylkesvei. Tic Tac sportspub har ikke lagt frem dokumentasjon for ombudet på at det er søkt til Statens vegvesen om å få bygge rampe ved inngangspartiet. Ombudet har imidlertid i en annen, liknende sak som gjelder fylkesvei mottatt brev med informasjon om de vurderinger Statens vegvesen gjør i slike saker. Brevet er svar på søknad om oppføring av rampe for rullestolbrukere i Kongegata 26, og konkluderer med at det ikke tillates oppført rampe. Av brevet følger blant annet at:

«Fylkesveg 104 er en viktig lokalveg med relativt mye trafikk. Det er også mye gang- og sykkeltrafikk i området. Det gjør at fortauet er et svært viktig bidrag i trafikksikkerheten for de myke trafikantene.

I hht. Håndbok 017 «Veg- og gateutforming» skal minimum ferdessone på fortau være 2,0 meter og fri for hindringer. Nåværende fortau har en fortausbredde (ferdssone og kantsteinssone) på ca. 3 meter. Både Kongegata og Lilletorget har relativt mye trafikk med mange gående og mye sideaktivitet. Ut fra vegens funksjon og trafikkmengde mener vi at den planlagte plasseringen av handikaprampe vil redusere både fremkommelighet og sikkerhet for allmennhetens ferdsel på fortauet. Rampen vil hindre maskinell drift av fortauet, som dermed gjør at fortauets standard ikke kan opprettholdes på grunn av dårlig drift og vedlikehold.

Av hensyn til universell utforming, drift, allmennhetens ferdsel, samt sikkerhet for de som ferdes på fortauet har Statens vegvesen kommet til at slik tillatelse ikke gis. Virksomheten henvises til å bygge om lokalet på egen grunn slik at universell utforming ivaretas.»

Fortauet ved Tic Tac sportspub 19 er målt til å være 3,0 meter fra husvegg til fortauskant. Etter en konkret vurdering på bakgrunn av opplysningene i brevet sitert ovenfor, finner ombudet i denne saken å kunne legge til grunn at Statens vegvesen heller ikke ved Storgata 32 ville tillate bygging av rampe på fortauet.

Når det ikke lar seg gjøre å bygge en rampe for å sikre tilgjengelighet i tråd med plikten til universell utforming, er det gjenværende alternativet for virksomheten å bygge om inngangspartiet på egen grunn. Spørsmålet for ombudet blir da om det er uforholdsmessig byrdefullt for Tic Tac sportspub å bygge om inngangspartiet på egen grunn.

Tic Tac sportspub anfører at virksomheten skal legges ned, senest august 2013, på grunn av lite lønnsom drift, og at virksomheten nå kun holder åpent i helgene. Ombudet har ikke funnet grunn til å trekke disse opplysningene i tvil. I vurderingen av om det er en uforholdsmessig byrde å kreve universell utforming av virksomheten, skal det blant annet legges vekt på «de nødvendige kostnadene ved tilretteleggingen» og «virksomhetens ressurser», jf. § 9 tredje ledd. I tilfeller hvor det er planlagt at en virksomhet skal legges ned i nær fremtid vil dette, slik ombudet ser det, kunne være et moment i uforholdsmessighetsvurderingen. I dette konkrete

tilfellet legger ombudet til grunn at utbedring av inngangspartiet vil kreve en ombygging som medfører ikke ubetydelige kostnader for en mindre virksomhet som ikke drives på full tid. Dette trekker i retning av at et slikt tiltak er en uforholdsmessig byrde for Tic Tac sportspub.

Et annet moment som etter ombudets mening kan tilsi at utbedring vil være en uforholdsmessig byrde, er hvilken effekt en slik ombygging ville hatt for å nedbygge funksjonshemmende barrierer, jf. lovens ordlyd. Når Tic Tac sportspub har vist til at de skal legge ned senest august 2013, og nå kun holder åpent i helgene, vil en slik ombygging ha begrenset effekt.

I dette tilfellet tilkommer imidlertid også et annet forhold. Det følger av praksis fra Likestillings- og diskrimineringsnemnda at frem til det foreligger forskrifter med krav om oppgradering av eksisterende bygninger til en standard som svarer til universell utforming, så er det kun mindre tiltak som kan pålegges etter dtl § 9. I sak 40/2010 uttaler Nemnda:

"[...] forarbeidene er svært klare på at lovgiver ønsker en skrittvis oppfyllelse av kravet om universell utforming. Etter Nemndas oppfatning får dette først og fremst betydning for anvendelsen av forholdsmessighetsbegrensingen i dtl. § 9, ved at de tiltak som kan pålegges for eksisterende bygninger, må være enkle tiltak.»

I uforholdsmessighetsvurderingen av hvilke tiltak som kan pålegges virksomheter i eldre bygg, la nemnda blant annet vekt på at tiltakene vil måtte kunne oppfylles uten større økonomiske investeringer, og uten de samfunnsmessige prioriteringene som skal foretas ved utarbeidelsen av forskrifter etter plan- og bygningsloven, se vedtakets side 10.

På bakgrunn av billedokumentasjonen som er fremlagt av inngangspartiet til Tic Tac sportspub, legger ombudet til grunn at det uansett vil kreve omfattende ombygging for å løse tilgjengeligheten til virksomhetens lokaler, fordi dette også måtte medføre ombygging inne i lokalene. Ombudet finner at å bygge om inngangspartiet til Tic Tac sportspub på egen grunn til en standard som fullt ut oppfyller plikten til universell utforming, ikke faller inn under den type enkle tiltak som på det nåværende tidspunkt kan pålegges virksomheten etter loven.

Ombudet er etter dette kommet til at en utbedring av inngangspartiet til Tic Tac sportspub medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, jf. dtl § 9 tredje ledd.

Ombudet vil imidlertid understreke at selv om en fullstendig utbedring vil være uforholdsmessig i dette tilfellet, vil virksomheten i utgangspunktet ikke være fritatt fra å foreta utbedringer. Virksomheten er fremdeles forpliktet til å finne den ”nest beste” løsningen. Ombudet viser til forarbeidene til diskriminerings- og tilgjengelighetsloven side 126, hvor det fremgår at:

”[...] kravet til universell utforming ikke bortfaller dersom hovedløsningen ikke kan tilrettelegges. I slike tilfeller må plikten ivaretas ved at den beste alternative løsning velges”.

Ombudet vil understreke viktigheten av at virksomheten gjør så mye som mulig for å sikre ikke-stigmatiserende og inkluderende løsninger. Ombudet påpeker at virksomheten plikter å arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten, jf. dtl. § 9 første ledd.

Konklusjon

Virksomheten Tic Tac sportspub handler ikke i strid med plikten til universell utforming i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 9.